

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pe un an 240 Lei Pe jumătate de an 120 Lei Pe un pătrar de an 60 Lei Un număr 5 Lei Pentru străioțate pe un an 300 Lei</p>	<p align="center">APARE DUMINECA</p> <p>Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserații se trimit administrației „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concursuri, edicte etc. publicate de 8 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei</p>
---	--	--

O jumătate de veac.

În viața unei instituții 50 de ani de trudnică luptă este desigur, o remarcabilă piatră de hotar. Să te oprești în fața ei, să i te închini cu admirație și sfială, să iei pilda și îndemnuri pentru viitor din adâncul ei tâlc, iată atitudinea ce se impune la asemenea prilejuri.

Organul oficial al eparhiei noastre încheie al cincizecele an de apariție.

Isvorât din dorul arhipăstorului restaurator al vechei noastre organizații eparhiale de a-și avea organul prin care să transmită exponenților săi din parohii și mirenilor atașați Bisericii și intereselor ei, atât de strâns legate de acelea ale obștei românești, pulsațiile inimii sale iubitoare și năzuințele sale cu obiectivul hotărât de a înstăpâni în viața abia restauratei noastre eparhii idealul creștin și național, cu consecvențele lui imperative, cărmuitoare spre culmi inaccesibile ispitelor unor vremuri de grea opresiune, acest organ de publicitate a știut să devie, într-o vreme când slovei românești i se punea mereu în cale amenințător, călușul opreliștei asupraitoare, tribuna avântului, sânul cald al păsurilor, vatra luminoasă a nădejdelor, lumina călăuzitoare a șovăelilor și crainicul bucuriilor și isbânzilor creștinești și românești din

această de Dumnezeu păzită eparhie.

Prin „Foaia Diecezană” au adus la lumină episcopul restaurator și urmașii lui, avântatele lor planuri pentru ridicarea nivelului gândirii și vieții religioase a clerului și poporului dreptcredincios din eparhie la înălțimea idealului preconizat și înlăptuit de Mântuitorul, sfinții Lui Apostoli și seria întregă de sfinți ai Bisericii creștine. Ea a dus timp de jumătate de veac până în cea mai umilă sălășluire românească din eparhie îndemnurile, sfaturile și cuvintele de mângâere ale Chiriarhilor ce s'au succedat în cursul acestui timp.

Ea a purtat, cu iubire și îmbărbătare de adevărată mamă, avânturile atâtor generații de preoți, cari nu s'au mărginit să și facă doar' datoria impusă de locul ce ocupau în launtrul organizației noastre eparhiale, ci s'au grăbit ca roada frământărilor lor sufletești, a gândului și experienței lor verificate să o împărtășească și altora. Ca astfel lumina adevărului aprofundat și căldura binelui săvârșit și experimentat să înfrățască pe toți cei cu acelaș gând și aceeaș simțire în jurul aceluiaș steag al întăririi și apărării Bisericii străbune. Iar prin aceasta în slujba aspirațiilor

noastre milenare de desrobire și întregire națională.

Și câți dintre mireni noștri nu și-au găsit și ei în coloanele acestui organ eparhial tribuna elanului lor în lupta ce au purtat pentru cauza românilor, ținut atâta timp sub obrocul opresiunii și neocrotit decât doar' de Biserica noastră strămoșească.

În acelaș fel în care ședințele corporațiilor noastre bisericesti, constituite în baza principiilor constituționalismului șagunian, au fost singurele prilejuri pentru elementele mai de seamă ale clerului și poporului nostru dreptcredincios de a-și valida și a-și pune în slujba binelui Bisericii și al obștei românești toată zestrea sufletului lor, au fost și organele noastre eparhiale, într-o vreme, singurele povățuitoare ale opiniei publice românești, ortodoxă și națională, în lupta cu ispitele și momelile stăpânirii dornice de a ne desnaționaliza și a ne espune astfel absorbției majorității dominante.

Să nu se creadă însă, că — odată pericolul din trecut ajuns inexistent — foile noastre eparhiale și-au pierdut menirea și importanța lor.

Intr-o epocă în care publicistica e călăuzită exclusiv — cu rare excepții — de sporirea tirajului și dominată de senzaționalul cotidian, care nu cruță

pe nimeni și nimic, ci confundă — durere, atât de des — combaterea răului cu șantajul, interesul obștesc cu cel de partid și chiar cu cel personal, un organ de publicitate pus în slujba ridicării prestigiului Bisericii noastre străbune și a asigurării pe seama ei a unui loc de frunte în opera de consolidare a țării, un organ de publicitate călăuzit de preocuparea de a îndruma gândirea și viața obștei românești pe cărările adevărului religios, creștin și ortodox, și ale moralei creștine, ațintind privirea cetitorilor săi pururea spre culmile de senină spiritualitate ale idealului de gândire și viață cre-

ștină, este cum nu se poate mai necesară.

Conștiinți de această necesitate și viând să cinstim după vrednicie un trecut merituos de o jumătate de veac al „Foi” noastre „diecezane” va trebui să luăm, toți ceice-i înțelegem rostul impus de împrejurările schimbate, hotărîrea de a-i face posibilă apariția de aci încolo în condiții, de fond și formă, la înălțimea cerințelor vremilor schimbate și a problemelor ce aceste vremi le pun înaintea Bisericii noastre spre grabnică și norocoasă rezolvire.

Și să dea Dumnezeu ca această hotărîre să devie cât mai curând realitate. † Vasile

toată ziua a redactorilor acestei foi. Acestor asidui și credincioși servi ai datoriei se închin în modeste rândurile de față: prinos de recunoștință celor dispăruți și omagiu celor în viață!...

Foaia diecezană numără în cei 50 ani ai săi opt redactori,*⁾ dintre cari trei răposați. Profesori de teologie, asessori și secretari consistoriali au fost aceia din rândurile cărora s'au ales redactorii ei. Unii au ajuns la mari demnități în viață, pe alții din pragul ei i-a îmbrățișat ne-nurirea; modesta tiparniță compare în ascensiunea multora din ei atelierul în care s'au desăvârșit pregătirile pentru incununarea lor de mai târziu. Tot așa colaboratorii ei. Preoți, profesori, funcționari, unii ilustrând scaune episcopale, alții catedre universitare, iar altora viața le dă onoarea belșugului moral și sufletească: mulțumirea conștiinței. Numele lor sunt totatătea perle ce împodobesc mândrul colan depus de-acum pe grumajii foi noastre.

Modestia cadrelor în care ea-și face oficiul ei de vad credincios al ideilor bune nu reduce cu nimic valoarea intrinsecă a conținutului. Nu o tentează o glorie a lumescului, nu o măgulesc aprecierile străine și nici nesăbuitele spume de torenți estivali, și conștie de seriozitatea crezului căreia servește înfruntă senină odată cu timpul, obstacolele atâtor probleme.

Modesta muncă de redactor, cu toată împerecherea ei în legiunile tuturor greutăților, pare una din cele mai nobile indeletniciri ale acestor ignobile vremuri. Odinioară Erasmus, faimosul umanist din Rotterdam, fiind odată căutat de un mandatar al Papei, acesta îl găsi în murdara tiparniță a lui Froben din Basel.

Redactorul este asemenea unui turn de veghe, pe care îl sărută cele dintâi raze ale soarelui, dar pe care îl întâlnesc și toate fulgerele mâniei cerești. El este ținta deschisă a tuturor atacurilor, serioase și gratuite. Pe el îl pândesc foarfecele cenzurei în sus și în jos, aspra și neîndurătoarea critică a tuturor, îl pândește — măgulitoare — slăbiciunea cuiva și îl pândește simultan simțul lui de dreaptă răspundere, două tabere cu două feluri de combatanți.

Dar, ca în orice situație în viață, lupta permanentă are și ea o izbândă a ei. Aceasta este și cea mai scumpă mângâiere a unui redactor.

*⁾ Numele acestora și al colaboratorilor mai de seamă se arată în altă parte.

Din pragul semicentenarului.

Un jubileu în viața omului este prilejul unei bucurii binevenite. Cu obicinuitul decor extern și cu veselia inimii, el incunună în deobște un moment idealizat, de imense proporții în viața individului. Poate lipsi din această viață tot ce se ancorează în legile eternității; poate fi numai un suflu deșert în bătaia vântului, și totuș pentru singuratec jubileul prilejuește moment fericitor, adesea unicul moment mare în plătitudinea acestei vieți.

Nu tot așa ni se prezintă astăzi, după cincizeci ani de robustă viață, jubileul modestei noastre publicații săptămânale, „Foaia Diecezană”. Vârsta impunătoare cu însumarea atâtor glorioase generații de muncitori și cetitori constituie de bună seamă cel mai competent examen al foi, ce cu o rară fidelitate, de-a curmezișul atâtor prăpăstioase schimbări, continuă să bată din șapte în șapte zile la ușa cetitorilor săi.

În vestmânt de sărbătoare asemănător unui steag triumfător ea marchează astăzi semicentenarul existenței sale. Un popas cucernic, în fața căruia ni se deapănă fugar atâtea și atâtea brave momente din viața ei.

Paternitatea foi noastre duce la binecuvântatul timp de păstorie a fericitului episcop Ioan Popasu.

Cu înțelepciunea minții sale marile episcop a întrezărit importanța

unei publicații periodice care să îndeplinească oficiul de comunicare între păstor și păstoriți, să ofere câmp deschis pentru întâlnirea atâtor idei și probleme între preoți, în vederea unei ușoare și eficiente păstoriri, în sfârșit care, după plastica expresie a întâului ei redactor, Ioan Bartolomei, „să lumineze mintea și să veselească inima”. Așa se întâmplă că în mijlocul unei agitate ierni, numărul prim al „Foi Diecezane” fu trimis în lume exact în „Ajunul Botezului” de-acum 50 de ani.

Cincizeci de ani în șir s'au perindat în spațiile acestei foi articole de caracter științific, teologic, social, istoric, literar, notițe de tipic și lecții muzicale, mici schițe, poezii ușoare; aici s'au publicat pastoralele arhieresti, circulare, ordine, note oficiale, întâlnindu-se aci într-o comunitate cu adevărat creștină, toate vizând un progres, o înaintare de ordin general. S'a întâlnit aici, și cu precădere în primii ani ai apariției acestei foi, o nepotolită sete de viitor fericit și bucuria nemărginită a ruperii pecetilor străine; toate și-au dat frățescă mână, toate s'au sărguit să zidească iute și temeinic sorți și directive nouă...

Și în acești cincizeci de ani ceace se deslușește mai luminos minții noastre, ceace obligă mai stăruitor recunoștința noastră desigur este activitatea tăcută, grea și de

Foaia diecezană, dacă a recoltat în cursul celui jumătate veac a existenței sale reale înfăptuiri, bună parte de merit revine redactorilor ei, ca unor purtători ai steagului prin pericolul vicisitudinilor multiple și mari. Cu neclintită credință ei au dus odinioară povestea reînființării episcopiei aici în Caransebeș, documentându-o lumii ca pe o mare biruință. Ei cu concursul minților luminate au răspândit în largul străbunelor noastre hotare nouile cuceriri ale științei și cu precădere cele ale științei teologice, popularizându-le. În piepturile lor au legănat copilăria idealului nostru de întregire națională, care se alintă aci într'o poezie

de-a lui Eminescu și Vlahuță, aci într'o inocentă notiță de 2-3 șire anunțând cutare și cutare eveniment din „Țară” — care pentru noi rămâne „Urbs”-ul romanilor de altădată.

Dela întregirea noastră, neclătină, ei i se pu iaraș o seamă de probleme. Atât de ordin bisericesc cât și naționale, pentru cari lința noastră nu știe hotar despărțitor. Ca pe niște postulate mari, viitorul foi noastre le îmbrățișează pe toate. Așa cum ochiul vizionar al lui Popasu le-a întrezărit, așa cum redactorii ei în conștiință le-au servit. Aceștia cinstea și recunoștința ceasului de față!

Nicolae Cornean red. F. D.

„Foaia Diecezană” împlinește 50 de ani.

În epoca redeșteptării naționale de dincoaci de munți obiectivul principal al luptelor bănățene a fost sfărâmarea dominațiunii ierarhiei sârbești. Cruciada, în fruntea căreia se situează providențialul ierarh Andrei Șaguna, proptit de arhimandritul Ioan Popasu și protosințelul Nicolae Popea, a înregimentat pe cei mai de seamă fruntași bănățeni, ca Petru, Andrei și Alexandru Mocsonyi, Vicențiu Babeș, Emanoil Gozdu, arhimandritul Patriciu Popescu, Constantin Udrea, Dr Aurel Maniu, Dr Aloisiu Vladu, Ioan Peția ș. a. Jertfele lor neasmulate au cucerit autograful împărațesc dela 24 Decembrie 1864, care restaurează vechea mitropolie a Transilvaniei, — apusă prin apostasia dela 1698, — și prin ea și istorica episcopie a Caransebeșului, cu începuturi viguroase încă din veacul al treilea.

Diploma împăratească dela 6 Iulie 1865 pune capăt surghiunului de un secol al venerabilei noastre episcopii și „opidul Caransebeș, în care și în timpurile vechi a fost episcopie de rital greco oriental este ornat de aci încolo cu scaun și onoare de episcop...” O altă diplomă imperială, emisă în aceeași zi, înalță — în baza propunerii sinodului episcopesc din 6 Martie 1865 — pe arhimandritul Ioan Popasu episcop al Caransebeșului. Hirotonirea denumitului episcop se săvârșește la 15 August 1865 în biserica din Rășinari iar sinodul episcopesc întrunit în ziua următoare eliberând Gramata mitropolită Nr. A. E. M. 76/1865 desemnează de mandatar mitropolit

pentru actul întronizării pe episcopul Aradului Procopiu Ivacicovici. „Comisar împ. și reg. prea înalt plenipotențiat” pentru instalare a fost numit baronul Anton Benko de Boinik, general major și brigadirul trupelor grănicerești din Biserica-Albă.

Grandioasele festivități ale reactivării episcopiei și ale întronizării episcopului Ioan Popasu s'au desfășurat la 31 Oct. 1865 după ceremonialul fixat în Regulamentul declaratorului iliric din 1778 și în rescriptul imperial Nr. 12231 din 6 Dec. 1783.

Prin rezoluția împăratească din 6 Iulie 1865 eparhia Caransebeșului este declarată „de constituită”. Și cum mitropolitul Șaguna, care a luat conducerea interimară a reînviatului eparhii, nu putea să se deplaseze la Caransebeș, episcopul Popasu, imediat ce primește hirotonia grăbește la noua sa reședință, unde este primit în 26 August 1865 cu rară însuflețire.

Vechea reședință, espusă un secol intemperțiilor, nu putea adăposti pe cel care în numele Domnului venia să păstorească vlădicia Banatului. E nevoit deci să locuiască și să plaseze și Consistorul diecezan în casa negustorului Alexandru Stancovici, plătind 900 floreni chirie.

Abia la 1870, — în urma intervenției personale a episcopului — împăratul dispune: „der Wille des Bischofs geschehe” și Generalats Gebäude trece prin decizia ministerului de război No. 726 din 17 Februarie 1870 cu prețul de 16.000 floreni în proprietatea eparhiei, drept reședință episcopască.

Inceputul binecuvântat al arhipăstoririi sale de aproape un sfert de veac, vlădica Ioan Popasu îl vestește clerului și poporului său dreptcredincios prin paștorala sa Nr. 20 din 26 August 1865 ce emană din „conferința preliminară” a fruntașilor eparhiei, convocată în scopul organizării Consistorului pe baza sistemului din 5 Aprilie 1782. Consistorul compus din foștii așesori români ai episcopiei din Vârșăț și din protopresbiterii tractuali se și întrunește la 23 Sept. 1865 în ședință plenară și numește administratori pentru protopopiatele vacante secretar consistorial pe Ioan Bartolomei, cancelist la cancelăria aulică din Viena — fapticul organizator al eparhiei — iar jurisconsult marele luptător bănățean Dr Aurel Maniu, pe atunci deputat de Făget. Tot în această ședință se hotărăște și mutarea la Caransebeș a secțiunii românești de pe lângă Institutul teologic din Vârșăț.

Cursurile la acest institut cu vechime încă din anul 1822 au și început la 1 Noembrie 1865 în Caransebeș, având ca profesori pe George Peștean și Mihai Velcean.

Scoala de dascălie din veacul al XVI-lea a unuia dintre autorii Palici din Orăștie (1582), Efrem Zăcan, asemenea a fost reînviată de episcopul Ioan Popasu la 1876. Direcțiunea institutului pedagogic cu 3 cursuri a fost concretizată marelui pedagog bănățean Ștefan Velovanu.

Popasu s'a îngrijit să fundamenteze eparhia sa și pe baze materiale solide. Rescriptul ministerului de stat c. r. din Viena Nr. 8642 St. M. I. din 29 Dec. 1864 stabilește nu numai fruntariile episcopiei Caransebeșului, ci și venitele ce-i revin de pe urma împărțirii averii comune cu sârbii finalizată numai după 21 de ani, la 1886. Această parte din averea comună a fost față marilor nevoi financiare, reclamate de organizarea unei episcopii. În cel dintâi sinod eparhial — 1870 — iată cum caracterizează episcopul Popasu începuturile acestei organizări: „...dacă îmi rechem în memorie, cum sosind eu aici în locul reședinței afară de o casă numită reședința veche, devenită ruină, afară de o moară decăzută și aflătoare în proces cu arândașul ce o ținea, și afară de 21 de lanțe de pământ păraginit, n'am găsit alta nimica, n'am avut măcar unde să-mi plec capul; dacă îmi aduc aminte, cum am aflat în multe părți ale episcopiei toate pline de ură și

dușmănie, legăturile ascultării și autorității destrămate, ca să nu zic disolvate; cum am găsit episcopia fără institut teologic, școalele în dieceză călcate la pământ, ortodoxia sfâșiată, mai multe comune pornite pe calea de a-și părăsi religionea lor străbună, și peste toate acestea, ca să se umple măsura, cum am dat peste neașteptate piedeci și lupte pe față și pe ascuns, peste influințe neamice, ce se întindeau și se întind încă și azi în drumul oricărei dezvoltări și prosperări ale acestei episcopii, dacă mă gândesc la toate acestea, cum nu mă voi bucura și eu arhierul acestei episcopii din adâncul suferințelor, văzând pe reprezentanții iubitelui meu cler și popor, bărbați eminenți, luminați, devotați bisericii, adunându-se împrejurul meu, ca să mă ajute și să mă întărească, ca să pună viguroasele lor mâni lângă ale mele la cârmă, ca așa naia bisericii să se poată strecura mai cu securitate printre stâncile cele multe și periculoase și să ajungă cu norocire la limanul cel dorit“.

Dar stăruințele sale neobosite au recoltat succese desăvârșite. Semnalăm numai câteva din realizările sale financiare. Cumpără casa Humolca, în care așează cele două institute. Câștigă Vila Diecezană din Băile-Herculane, pentru adăpostirea preoților suferinzi, cât și casa erarială Nr. 480, pe care o

reclădește cu suma de 20.645 fl. 75 cr. prin arhitectul Adrian Diaconovici. În etaj plasează birourile consistoriale, iar în parte și în clădirile din curte tipografia și librăria diecezană. Tipografia o deschide la 214 Dec. 1885 sub conducerea unui specialist adus dela tipografia imperială din Viena: Eduard Hauthstein. Iar librăria își deschide porțile la 25 Februarie (9 Martie) 1886. Popasu considera aceste două stabilimente, cari au costat 14.671 fl. 76 cr., „mine de aur“ înființate cu scopul, ca prin venitul realizat să contribuie la susținerea instituțiilor diecezane, iar pe de altă parte ca prin presă și prin răspândirea cărții românești să contribuie la culturalizarea masselor bănățene.

În această epocă Caransebeșul era deja un însemnat centru cultural. Institutul teologic și cel pedagogic, Consistorul diecezan, Comunitatea de avere, dădeau o însemnată pletoară de cărțurari de seamă. Pe aceștia toți, Popasu îi grupează în jurul său și în Dumineca din 5/17 Ianuarie 1886 scoate primul număr al „organului eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului: „Foaia Diecezană“. Apare săptămânal sub direcția distinsului intelectual Ioan Bartolomei cu prețul de 5 fl. pe an, iar pentru România cu 14 franci.

În cel dintâi articol „Cătră onorabilii cititori“ însuși episcopul Ioan Popasu fixează astfel progra-

mul noului organ de publicitate: „Dela înființarea acestei dieceze o lucrare pacinică sporea pe nesimțite îmbunătățirile în toate sferile ei de activitate. Aceste îmbunătățiri discutate numai în cercuri restrânse, sufereau adeseori din cauza izolării lor, căci *lipsea un câmp potrivit de întâlnire*, care să poată mijloci schimbarea împrumutată a vederilor în chestiunile ce privesc programul diecezei noastre. *Foaia Diecezană* a luat această sarcină asupra sa, *având de scop a mijloci o comunicațiune intelectuală mai vie între organele diecezei cât și între toți iubitorii de înaintarea binelui bisericii și a școlii noastre...* Pe lângă partea oficială Foaia Diecezană va cuprinde o parte menită studiului științific și literar, care, ținând seamă de împrejurările noastre culturale, va stăruia să lumineze oamenii noștri, îndeosebi pe preoți, învățători și cărțurarii poporului îndreptând, întregind și sporindu-le treptat cunoștințele neapărat de lipsă pentru zilnica lor ocupațiune...” „Foaia Diecezană“ va mai avea de scop „apărarea autonomiei bisericii, va susține autoritatea ei, va înălța puterea intelectuală și morală a preotului... va discuta praxa de toate zilele, va spori cunoștințele preotului în materii teologice și praxa ritului bisericesc. Ea va da înviațiuni cu privire la ținuta privată a preotului... Învățătorilor și intelectualilor le va da lectură folositoare din istoria, din limba și literatura română și va promova viața socială...”

Și a avut dreptate fericitul episcop, căci Foaia Diecezană a devenit cu adevărat „câmpul de întâlnire“ al tuturor intelectualilor bănățeni, Cele 50 de volume, cari constituie viața semicentenară a ei, relefează zburciumul, suferințele, luptele și realizările pe toate terenele vieții obștești din cea mai slăvită epocă a Istoriei Banatului. Paginile F. D. înregistrează crâmpie rupte din sufletul vladicilor Ion Popasu, Nicolae Popea, Dr. E. Miron Cristea, Filaret Musta, Dr. Iosif Badescu, Generalii Traian Doda, Seracin, Trapșa, Cena, profesorii Dr. Iosif Olariu, Dr. Ioan Paul, Vasile Goldiș, Ștefan Velovanu, Vasile Măndreanu, Patriciu Dragalina, Dr. George Dragomir, Iosif Balan, Dr. Petru Barbu, Enea Hodoș și floarea cărțurarilor bănățeni în coloanele ei și-au depănat prisosul de aur al minții lor...

Fericitul arhieru Filaret Musta

Frunzărind Foaia Diecezană.

Atâția ani ai stat de veghe, purtând lumina 'n cale
Bisericii străbune și școlii confesionale
Vlădici cucernici, apărători ai legii noastre sfinte,
Turnară 'n literile tale din rostul lor cuminte.
Și protopopi și preoți și umili dascăli, toți într'una,
Prin tine s'au legat cu duhul de Marele Șaguna.
Statutul său *Organic*, dintru 'nceput a fost izvorul
Spre care-ai îndrumat Păstorii să cârmue poporul.
Și mulți mireni alături la vatra ta se întâlniră
Cu scrisul lor clar și cuminte, credința ne-o 'ntăriră.
Purtând pe frunte „stilul vechiu“, visat-ai totdeauna
A vremilor plinire, de-a fi noi frații iar la una.
Și iată Antifonul glas opt cum dulce ne și sună:
„Frumos și bun este lăcașul frăției împreună“.
Acum, la iubileul de cincizeci ani ai vrăstei tale,
A ceriului luminează sfântă mai mult s'o porți în cale.
Că vremile sunt grele și n'om ieși la socoteală,
De nu va fi la temelie: *Credința și Morală!*

G. B.

„Foaia Diecezană“ acum 50 de ani și astăzi.

imi istorisea marea bucurie, ce a simțit-o în momentul ieșirii din teascurile tiparniței diecezane a celui dintâi număr al Foi Diecezane, nemuritorul episcop restaurator. În acea Sâmbătă seara, din preajma Botezului Domnului al anului 1886 el invitase la reședința episcopescă pe toți demnitarii eclesiastici și pe funcționarii și profesorii săi. Când Ion Bartolomeiu apărură cu primul exemplar, urale nesfârșite cutremurată istorică reședință. Iar vlădica, cel nins de bătrânețe și de griji, cu lacrimi în ochi se înalță și începu să citească cu glas tare coloană după coloană și nu se opri până nu termină toate paginile... Căzând în genunchi mulțumi Domnului, că i-a ajutat să desăvârșească și acest deziderat al său... Imbrățișă apoi pe toți colaboratorii săi...

Aceia cari au dus greul redactării și răspunderii acestui organ de publicitate au fost secretarul consistorial Ion Bartolomeiu până la 8/20 Octombrie 1889 — Nr. 40 —; asesorul referent școlar Ion Ianoșiu până la 29 Martie (10 Aprilie) 1892 — Nr. 13 —; profesorul Dr. Petru Barbu până la 4 Mai 1908 — Nr. 19 —; protosincelul Dr. Iosif Iuliu Olariu până la 10/23 Sept. 1917 — Nr. 37 —; secretarul consistorial Dr. Cornel Corneanu până la 28 Sept. 1919 — Nr. 33 —; profesorul Dr. Vasile Loichița până la 21 Nov. (4 Dec.) 1921 — Nr. 47 —. Dela această dată până la 5/18 Martie 1923 — Nr. 10 — îngrijește de redactarea foi episcopul Dr. Iosif Tr. Badescu. Din 12/25 Martie 1923 până la 9 Oct. 1927 — Nr. 41 — secretarul consistorial Romulus G. Ancușă, iar începând cu Nr. 42 din 16 Oct. 1927 până astăzi consilierul referent Nicolae Corneanu.

Biserica ortodoxă bănățeană prăznuind astăzi semicentenarul existenței Foi Diecezane încununază cu slavă amintirea nemuritorului ierarh Ioan Popasu — dela a cărui intronizare în scaunul episcopesc al Caransebeșului se implinesc tot în acest an 70 de leaturi — și căruia îi datorează nu numai restaurarea episcopiei ci aproape toate realizările de cari s'a bucurat și se bucură posteritatea recunoscătoare.

Dr. Cornel Corneanu.

Impliniți bucuria mea ca să gândiți la fel, având aceeași iubire, același suflet, aceeași cugetare. (Filipeni 2, 2).

În preajma Bobotezei din a. 1886, a ieșit de sub teascurile tiparniței eparhiale cel dintâi număr din „Foaia Diecezană“, organul oficial al eparhiei Caransebeșului. Și de atunci și până astăzi, timp de jumătate de secol, nu a fost numai un organ oficial, ci și o foaie de cultură bisericească și națională, străduindu-se — potrivit promisiunii ce făcea în cuvântul „cătră onorabilii cetitori“ — „să lumineze omenii noștri, mai ales pe preoți, învățători și cărturarii poporului, îndreptând, întregind și sporindu-le cunoștințele neapărat de lipsă pentru zilnica lor ocupație“.

De-alungul vremurilor „Foaia Diecezană“ a propovăduit glasul bisericii și al națiunii și a reușit să-și câștige un loc de frunte între puținele gazete bisericești de dincoaci de Carpați. Și este incontestabil, că își are partea sa de merit la toate împrejurările și evenimentele la cari am ajuns cu ajutorul Provedinței divine.

Dacă acum 50 ani s'a simțit lipsa unei gazete care să lumineze pe cărturarii poporului credincios, — astăzi cu atât mai vărtos este nevoie de o gazetă sau revistă, prin care să răspândim în masa cea mare a poporului învățătura creștină și să punem piedici ideilor necreștine și primejdioase.

Astăzi atacurile contra bisericii noastre dreptmăritoare se țin lanț. Mulți sunt cei ce se scoală asupra noastră. Mulți cei ce batjocuresc pe Dumnezeu și sapă la temelia așezămintelor noastre străbune.

Iar noi...? Ce facem?

Pentru nici un slujitor al altarului cu râvnă și conștiință de responsabilitate misiunii sale, nu poate fi indiferent cu ce hrană sufletească se nutresc credincioșii săi. Pentru noi nu poate fi indiferent ce fel de ziare, reviste ori cărți citesc credincioșii zi de zi.

Clerul bisericii are datoria, ca să diriguiească opinia publică a credincioșilor prin prizma învățăturilor Mântuitorului și a bisericii noastre dreptmăritoare. Dacă înaintașii noștri, acum 50 ani, s'au străduit să lumineze pe cărturarii poporului, noi, generația de astăzi, avem datoria să ne îngrijim de masa mare a poporului și să dăm în mâna credincioșilor o foaie sau gazetă, scrisă pe înțelesul lor, prin care să răspândim învățătura creștină. Trebuie să-i lu-

minăm pe credincioșii noștri și să le spunem cum stau lucrurile, pentru ca ei singuri să judece între noi și bărbătorii noștri.

Cred că nu greșesc, dacă afirm, că fiecare eparhie ar trebui să aibă o astfel de foaie pentru popor, căci altele sunt împrejurările și trebuințele în fiecare eparhie.

Iată deci, de ce cred eu, că s'a făcut o greșală, când s'a suprimat „suplimentul pentru popor“ ce apărea la „Foaia Diecezană“ prin anii 1930-31.

Și până când se va putea scoate o foaie sau gazetă pentru popor și în eparhia noastră, să se scoată, ca adaos la „Foaia Diecezană“, un supliment pentru poporul credincios, care să se trimită în zeci de exemplare pentru fiecare parohie.

Astăzi, presa este ocârmuitoarea opiniei publice. Ea este, fără îndoială, mijlocul cel mai eficace pentru răspândirea culturai religioase și pentru ridi area nivelului cultural și moral al poporului.

Sufletul țelinos al credincioșilor are nevoie de lumină, la razele căreia să-și orânduiească toate gândurile și toate faptele. Este de demnitatea noastră, a clerului, să uzăm și noi de acest mijloc, al presei, pentru ca și sufletul credincioșilor noștri să răsără lumina lină a credinței mântuitoare, a adevărilor sfinte și a moralității curate.

Presb. R. G. Ancușă.

Din prilejul jubileului primim următoarele:

„Onorată Redacțiune,

Ca unul, carele dela ieșirea primelor pagini a „Foaiei Diecezane“ de sub teascurile tipografiei, pe care ca teolog le-am împăturat și expedit în dieceză, apoi ulterior cu modeste cunoștințe și puteri am colaborat cu mult drag în paginile acestui organ, care au ajuns vârsta de 50 ani; mă închin cu smerenie întemeietorilor și susținătorilor lui depe vremuri și de acum, și vin să-i urez viață lungă, rodnică și plină de învățături, pentru binele și fericirea sfintei noastre biserici din acest Banat.

Măidan la 1 Ianuarie 1935.

Preot Aureliu Iana.

In memoriam....

La Pontebba s'a întâmplat în anul 1866, că unui sublocotenent din regimentul grăniceresc român-bănațan Nr. 13 i s'a sădorit colacul genunchiului.

Trimis din spital în spital, în fine a ajuns la vatră, cât se poate de deprimat sulleteste.

Ca invalid de război a ocupat o mică slujbă în cancelariile Consistorului diecezan de pe atunci.

Printre pietonii orașului nostru puteai vedea pe acest invalid cum își conducea băiatul în Dumineci și Sărbători după masă la Casina română de aici, introducându-l în tăinele unei sale de lectură.

Casina română era plasată în încăperea cea mare din casa de lângă reședința episcopescă, unde se află acum expeditul și arhiva de mână a Consiliului eparhial.

Pe masa cea lungă din mijlocul salei erau înșirate foile românești, ce apăreau în timpul acela, între cari și organul eparhiei noastre: „Foaia Diecezană“.

La începutul reorganizării bisericești a eparhiei noastre se publicau circularele adresate oficiilor protopresbiterale și parohiale pe calea

multiplicării lor cu ajutorul litografiei.

Convingându-se însă episcopul Ioan Popasu, că felul acesta de înmulțire a exemplarelor de circulare nu mai corespunde cerințelor vremii, s'a decis să înființeze o tipografie.

Cât de nimerit grăește circulara, ce poartă data de 30 Noemvrie 1885, când zice: „Astăzi, când se serie cu fulgerul și se călătorește cu iuteala vântului, astăzi când numai acel popor poate conta la trăinicie și la un viitor mai fericit, care știe să se folosească de multele și diferitele îmbunătățiri făcute omenimei prin înaintarea artelor și a științelor, astăzi, când toți fără contradicție recunosc principiul, că știința dă putere: între astfel de împrejurări mai era oare posibil, ca dieceza noastră să conducă tot cu mijloacele absolut insuficiente din trecut administrațiunea bisericească“.

În scop de a pune în funcțiune o tipografie a diecezei în Caransebeș, episcopul de pie memorie a intrat în tratative cu specialistul Eduard Haustein din Viena, care se angajase să realizeze înființarea acelei tipografii.

Cele trebuincioase fură comandate dela H. Löser's Maschinenfabrik, L. Kaiser din Viena.

Venind Ed. Haustein la Caransebeș, a stat aici până ce a satisfăcut angajamentul luat în privința înființării și a unei librării diecezane.

Având acum eparhia tipografie proprie, inimosul episcop a mers cu un pas mai departe, făcând ca, cu începere dela 5/17 Ianuarie 1886 să apară în editura tipografiei diecezane „Foaia Diecezană, organ bisericesc, școlar, economic și literar al eparhiei ortodoxe răsăritene române a Caransebeșului“.

Lipsind „un câmp potrivit de întâlnire, care să poată mijloci schimbarea împrumutată a vederilor în chestiunile ce privesc progresul diecezei noastre“, Foaia Diecezană a luat această sarcină asupra sa.

Afară de partea oficială, s'a proiectat, ca foaia să cuprindă „și o parte menită studiului științific și literar, care ținând seama de împrejurările noastre culturale, să lumineze oamenii noștri, îndeosebi pe preoți, învățători și cărturarii popoului, îndreptând, întregind și sporindu-le treptat cunoștințele neapărat de lipsă pentru zilnica lor ocupațiune“.

E impresionant să citești, cu câtă îngrijire s'a scris prospectul lansat în ajunul apariției foii, care prospect, fără exagerare fie zis, și în timpul de astăzi ar putea face cinste oricărui organ de publicitate.

„Foi Diecezane“

— cu prilejul împlinirii a jumătate de veac de existență. —

*Torță sfântă minunată... cu puterea ta divină,
Tot aprinsă-ai ars într'una jumătate dintr'un veac;
Și menită ești, 'nainte să duci pururea lumină
S'arăți drumurile drepte, sufletelor să duci leac.*

*Vremuri pline de obidă și clocot de duhuri rele,
Au căutat să-ți stingă raza și izvorul ei feeric!
Ca astfel fără lumină, fără soare, fără stele,
Sfânta noastră Ortodoxie s'o sugrume 'n întuneric!*

*Dar cu cât căutau mai vajnic, limba, legea s'o huliască,
Tot mai mult tu „torță“ sfântă cu lumină tot mai vie,
Prin alese „pene“ — apuse... ai dus luptă românească,
Făcând drum dreptății sfinte să se 'nalțe 'n vecinicie!*

*Sus dar fruntea către Ceruri! Umpleslava de lumină,
Torță sus mi-te ridică, cu-a ta pară, cu-al tău jar,
Să orbești fărădelegea și s'asvârli păcatu 'n tină,
Și în inimi cu 'ntuneric, să duci pace — să duci har.*

*Zi cu zi tot mai departe, slovași să nu aibă seamă,
Din virtuțile străbune să 'mpletești mereu cununa;
Și să fii aleasă „foae“, cât e zare bănațeană,
Soarele Ortodoxiei pe-aste plaiuri totdeauna!*

Preot Dimitrie Anuțoiu.

Primul redactor al „Foi Diecezane“ a fost secretarul eparhial Ioan Bartolomei.

Ioan Bartolomei, pe care îl putem considera de cancelarul episcopiei Caransebeșului, era nervos la vorbă, nervos la gesturi, dar în schimb extraordinar de ager la minte.

În strânsă colaborare cu episcopul Ioan Popasu a făcut temeliile episcopiei noastre.

Activitatea lui nu s'a mărginit la un singur resort, ci la început a provăzut pe lângă agendele secretariatului și pe cele ale celor trei „senate ale Consistorului diecezan“, cum se numiau pe atunci secțiile Consiliului eparhial.

Unde cauți în arhiva episcopiei noastre vei da de urmele muncii secretarului Bartolomei, care însușindu-și praxa la Cancelaria aulică transilvană din Viena, a introdus la noi forme, după cari și astăzi se rezolvă unele acte oficiale ale Consiliului eparhial.

În calitatea sa de redactor a publicat acte și documente din trecutul episcopiei Caransebeșului, a scris

contribuții la istoria contemporană și a căutat, ca cuprinsul foii să fie cât se poate de variat.

În viața socială era pretutindeni binevăzută.

La mesele copioase ale episcopului Popasu, la cari mese s'au zămislit multe idei salutare pentru eparhie, Ioan Bartolomei înviora pe oaspeți cu glumele povestite cu oarecare competență, contribuind la buna dispoziție, care nici când nu era permis să lipsească la acele mese.

Cuvine-se, ca la serbarea culturală a aniversării evenimentului, că „Foaia Diecezană” împlineste cincizeci de ani dela apariția primului ei număr, să ne aducem aminte de primul ei redactor, care a avut priceperea cuvenită de a porni la drum această foaie și a fost și o putere de muncă apreciată.

Bazele solide, pe care a așezat logofătul eparhiei noastre, Ioan Bartolomei „Foaia Diecezană” au fost cât se poate de trainice.

Dovadă, că în cursul acestor 50 de ani multe foi au văzut lumina zilei, dar cum au apărut așa au și apus, până când „Foaia Diecezană”, mulțumită fundamentului pe care a fost clădită și mulțumită celor ce s'au grupat în jurul ei, a rezistat, încât a devenit una dintre cele mai vechi foi ale Banatului.

Când relevăm anii cei mulți din trecut, nu ne putem opri, decât dobindu-i cei mulți înainte.

*

Băiatul aceluia sublocotenent de graniță cu genunchiul sfărâmat a crescut în intretimp, a cercetat școli în țară și în străinătate și urmând exemplul tatălui său, a intrat și el în serviciul eparhiei noastre, fiind mulțumit cu beneficiile modeste, pe care le putea oferi biserica în vremea aceea,

După ce și-a însușit cunoștințele speciale, de cari avea trebuință în administrația bisericească, cu timpul a devenit unul dintre colaboratorii credincioși ai „Foi Diecezane”, pe care o văzuse pentru prima dată în Casina română din Caransebeș și pe care n'a părăsit-o în timpuri grele, lucrând din răspuțeri împreună cu cei vre-o câțiva devotați ai acestei foi, ca organul eparhiei noastre să nu apună în timpul, când vânturi neprielnice cutremurau văzduhul.

Așa se explică, că acest prieten al „Foi Diecezane” nu numai că s'a angajat, dar a și scris o multime de articole de diferit cuprins, între altele a scris și articolul de față.

Aurel Moaca.

Insemnătatea „Foi Diecezane” pentru istoria culturală a Banatului.

De: Prof. C. RUDNEANU

Apariția „Foi Diecezane” a fost un prilej binevenit pentru întronarea celor mai alese deziderate ale Românilor bănățeni: propagarea limbii românești și lășirea cuvântului sfânt în masse cât mai largi, până'n tinuturile cele mai îndepărtate ale Banatului.

La „Foaia Diecezană” din Caransebeș, și-au început ucenicia scrisului o seamă de oameni luminați ai Banatului — ei au scos în relief sentimentul religios și tradițional atât de iubit de Românii noștri.

Dela „Foaia Diecezană” au plecat directive și noi orizonturi datătoare de viață nouă — învățătura pe care au semănat-o umilii preoți, dascăli și profesorii cuminți, cari au picurat cu toții o păr-icică din sufletul lor în sufletul colectiv al Românilor, au făcut să triumfe *principiul creștin și cel național*.

Azi, e cu neputință să poți alcătui o istorie fidelă a Românilor bănățeni fie în domeniul bisericesc, fie în cel politic, fără ca să răsfoești colecția celor 50 ani ai „Foi Diecezane” — dar nu numai atât, ci însuși alcătuirea vieții și a faptelor marilor înaintași și prelați ai diecezei Caransebeșului, nu se poate face, decât ținând seamă de toate pastorelele, de scrierile, articolele pline de evlavie și tâlc național, ce le-au scris din belșug toți episcopii diecezei Caransebeșului.

Trecutul diecezei Caransebeșului nu-i lămurit pe deplin — un studiu serios, cu o analiză minuțioasă, cu o cunoaștere fidelă a acelor ani de zbucium ne va duce la lămurirea multor probleme bisericești din Banat, pe cari generația de azi, e datoare să le cunoască pe deplin.

Neamul nostru românesc a fost în trecut adânc sfâșiat în unitatea lui, de acei dușmani, cari voiau să nimicească două din cele mai prețioase instituțiuni ale noastre: *biserica și școala*.

Lupta contra dușmanilor noștri au început-o vlădicii, preoții și dascălii, ca i au suit cu greu drumul jertfei, pentru biruința definitivă, ei s'au desbrăcat de materie, înălțând tot mai puternic *spiritul, idealul, sublimul vieții religioase*.

Și în decurs de 50 de ani, generație după generație s'a raliat la această luptă glorioasă pentru triumful *binelui și al națiunii*.

Toți aceia, cari au luat în mână condeiul, au uitat grijile lumești, au fost călăuziți de adevăr și din diferitele clipe de suferințe ale Bisericii și ale neamului, au urzit firul minunat al *culturii religioase* imbinată cu acel *naționalism* extraordinar, care a stat totdeauna la baza istoriei noastre culturale.

Religiozitatea, latura cea mai esențială a sufletului omenesc a fost accentuată tot mai mult, ea a înălțat sufletele tuturor acelor, cari simțeau cum ființa umană, e străbătută de taina măreață a Divinității — fiindcă toți cei ce se ridică cu gândul la Dumnezeu, contemplă misterul lumii, ajungând la concluzia, că prin pătorearea adevărului, ne ridicăm în sferile senine ale idealului religios.

Și iarăș, să luăm aminte, că toți ceice s'au străduit să lase ceva scris pentru înălțarea culturii religioase — au făcut-o cu sufletul împăcat, că numai atunci poate scrisul lor să dea roadele cuvenite, dacă în el este turnat sufletul curat — fiindcă tot ce s'a realizat măreț în trecutul nostru bisericesc și național, a fost clădit pe *jertfă și iubire de neam*.

„Foaia Diecezană” săptămânal, aduce idei, arată drumuri noi, aci găsim, experiențe îndelungate ale preoților îmbătrâniți la altarul Domnului, cari ne sfatuesc, găsim slova turnată în faptă a oamenilor *devotați Bisericii și neamului*.

De după război, s'au ivit o multime de probleme religioase, unele chiar locale aci în Banat. Unele au fost discutate, altele urmează să se mai discute încă. Toate au fost îmbrățișate cu multă bunăvoință de conducerea „Foi Diecezane”. „Foaia Diecezană” e oglinda fidelă a vieții religioase culturale din Banat, din ea cunoaștem sforțările mari ale acelor cari duc lupta puternică a triumfului definitiv al Bisericii din Banat.

Azi, când se împlinesc 50 ani de existență a „Foi Diecezane”, gândul nostru zboară la toți aceia cari au contribuit cu scrisul lor la ridicarea mărețului edificiu cultural al diecezei din Caransebeș — ei ne apar acum exemple vii de cărturari cuminți ai Banatului.

Exemplele lor, să ne fie un prilej de muncă continuă, pentru triumful Bisericii și al neamului nostru, din Banat!

50 DE ANI.

50 de ani în viața unui individ în cele mai multe cazuri sunt lipsiți de posibilitatea comparativă, atât ca folos pentru colectivitate, cât chiar și pentru cercul în care a consumat milioanele de clipe.

50 de ani pentru o publicație neîntreruptă însemnează o epocă.

50 de ani din Duminică în Duminică „Foaia Diecezană” a dat cetitorilor săi constant, sub toate împrejurările, hrana spirituală atât de necesară în vremuri de durere ca și în cele de bucurie. „Foaia Diecezană” a păstrat nealterat crezul inițial în toate problemele ce preocupau 50 de ani Neamul nostru crescut în legea strămoșească.

Ca organ oficial al diecezei noastre a avut grijă în primul plan de problemele religioase, dar niciodată n'a neglijat problemele naționale, pe cari dacă le-a îmbrățișat în ansamblul lor, totdeauna a ținut în vedere caracterul specific bănățean.

Pentru aceasta „Foaia Diecezană” a fost și este a noastră, a bănățenilor. Bănățeanul se poate mândri că sărbătorește astăzi jumătate de secol dela apariția organului său, cu caracterul cel mai pronunțat spiritual, în care s'a reogândit fidel specificul bănățean.

Vorbim totdeauna de „specificul bănățean”, iar mândria noastră regională este concretizată în fericitele cuvinte „Bănățeanul și fruncea”. Pentru a răsări faima Bănățeanului, trebuie să fi existat ceva real, concret, altfel am fi rămas ridicoli cu lauda. Specificul bănățean a fost și este. El este rezultanta personalităților noastre, specific a noastre băștinașe. Dezvoltarea societății bănățene a fost influențată veacuri de activitatea geniilor noastre băștinașe, indiferent cum s'au numit și în ce timp au trăit, căci altcum „specificul bănățean” n'are nici o explicație.

Geniul — omul mare — răsare inexplicabil din sânul mediului său. El este începătorul și motorul unor noi directive. Inițiativa sa se impărăștie, este imitată, devine generală și fatal conduce la transformarea societății, cu aceea că nu depășește capacitatea mediului, altfel ar fi înadapabilă. De ex Grecii cunoșteau puterea aburului; Chinezii cunoșteau praful de pușcă, tiparul, busola, dar invenția depășind mult epoca, acestea au rămas multă vreme fără trebuințarea practică.

Geniile noastre bănățene s'au născut și au activat la momentul capacității mediului lor, au influențat efectiv epoca lor și astfel s'a produs dezvoltarea societății bănățene, ajungând mai ales pe teren artistic-economic „fruncea” între ținuturile românești indiferent de situația geografică-politică.

Este bine stabilit că Banatul formează o unitate — în corpul neamului nostru — care se ilustrează adeseori.

Societatea bănățeană s'a dezvoltat în multe direcții încât a cules reale și sincere admirații dela cei ce au cunoscut o.

Dar această societate în cele mai multe cazuri nu și-a luat osteneala să dezgroape trecutul și prin aceasta să ridice din negura uitării ilustrele figuri — geniile noastre — cari au contribuit la dezvoltarea ei. Noi n'am știut — și astăzi mai mult ca oricând — nu știm să prețuim oamenii noștri mari. Și am ajuns ca în scăpărătoarele cuvinte „Bănățeanul și fruncea” să vedem o amară ironie. Noi înșine nu mai credem în „fruncea”.

*

Specificul bănățean mai are un specific foarte regretabil. Acesta-i: *închinarea la zei străini.*

Istoria politică ne arată că Banatul a fost reprezentat de ardeleni. Astăzi de alți frați. Oamenii noștri mari — geniile noastre — n'au fost încurajați în mod efectiv ca să poată ajunge la rolul înalt în angrenajul național așa cum meritau și cum putea contribui provincia noastră.

Specificul bănățean n'a fost creat de eroica figură a lui Valeriu Braniște și totuși Ioan Vidu abea după moarte ne face să-i simțim golul.

La crearea și susținerea „specificului bănățean” n'au contribuit cu nimic, atâtea nume ilustre — străini de aceste meleaguri — cari reprezentă județele noastre în Parlamentul Țării și comparativ Petru Corneanu, Mihai Gropșianu, etc. sunt pentru noi simpli avocați. „Zei” străini sunt înconjurați de un servilism înjositor, când se „coboară” între noi iar favoritorii mândriei noastre bănățene sunt reduși la simpla profesiune.

Mistral, cel mai tipic regionalist, s'a bucurat în Franța — cu tot regionalismul său — de stima generală. Noi ignorăm Mistralii noștri. La noi Petru Corneanu, Mihai Gropșianu, și mulți, mulți alții prețuiesc ceva numai atunci când politica le oferă

posibilitatea de a ocupa un locușor în angrenajul Statului. Altcum îi ignorăm ca pe niște anonimi.

Dar mai cunosc un tânăr de înaltă valoare culturală și cu un înfocat temperament specific bănățean, care s'a surghinuit la București, căutându-și existența într'o ocupațiune cu totul opusă concepțiilor sale.

Este Petru Nemoianu fost prefect al jud. Caraș-Severin. Prefectura la care a jertfit energia tinereții sale i-a refuzat un modest ajutor la tipărirea unei cărți în care tratează problemele bănățene. În mândrul nostru Bănățean nu numai că nu și-a aflat o modestă existență — unde mulți alții se îmbogățesc și pleacă — ci i-s'a refuzat concursul la exteriorizarea noastră.

*

Se vorbește mult de „Uniunea bănățeană”. Cred că prin cultivarea servilismului față de „zeii străini” această „uniune bănățeană” nu se va realiza efectiv și practic. Atâta vreme cât bănățenii așteaptă dela București câte un locușor în fruntea treburilor publice amăsurat unor criterii subrede, nu se va realiza ceea ce Banatul merită.

Bănatul dintre toate provinciile Patriei sângerează în rănile cele mai adânci și dureroase. Lecuirea lor nu-i iertat să o așteptăm ci se impune să o cucerim prin unitatea noastră.

*

Fericita împrejurare că sărbătorirea celor 50 de ani dela apariția „Foi Diecezane”, este prezidată de o energie tânără băștinașă ce ocupă înaltul Tron Arhieresc al Banatului, trebuie să ne fie cel mai important popas de reculegere, un moment de autoexaminare și o pornire sinceră, desinteresată și efectivă pentru realizarea celui mai important postulat al Banatului: *Uniunea bănățeană ortodoxă națională.*

Această realizare ar fi cel mai vrednic prinos de recunoștință la jubileul de 50 de ani al „Foi Diecezane”.

Preot Traian Constantin.

Rareori naturile înțelegătoare sunt și realizatoare, deoarece perspicacitatea, vederea largă paralizează puterea de atac.

*

Omul spiritului nu trebuie să se alăture unui partid: împărăția sa e dreptatea, care stă pretutindeni deasupra oricărei discordii.

Ștefan Z.

Rolul unei foi.

Până înainte de războiu numărul foilor și revistelor de orice natură se putea socoti la foarte puțin. Astăzi avem multe și poate prea multe. Și totuși numărul lor e mic.

Sunt oameni aproape cincizeci la sută, cari dela terminarea școlii n'au mai avut în mână o revistă, o carte bună, o foaie religioasă sau orice altă publicație. Sunt sate întregi ascunse prin văile munților unde niciodată nu s'a văzut o foaie cu adevărat bună.

Zic, bună, căci din numărul celor existente numai o parte se pot numi, foi bune.

Căci trebuie să spunem cu destul regret că în majoritatea cazurilor unele foi ori reviste constituiesc în genere timp pierdut. Cele mai multe ne otrăvesc sufletul și foarte puține ne dau ceace ne trebuie: hrana spirituală a sufletului și a minții. Acesta este adevăratul rol al unei reviste. Și datorită oricărui creștin este ca din mormanul de tipărituri diverse să știe să-și aleagă pe cea mai bună și folositoare sieși.

Căci oricum, o foaie este totdeauna un amic; este sufletul și reprezentantul unei idei, o lumină sau o călăuză în lupta vieții.

Și cât este de bine când într'o foaie găsim pe prietenul cu sufletul curat și bun și mai ales când această foaie — acest prieten al nostru — este reprezentantul înțelepciunii dumnezeiești, când constituie o față luminoasă în calea Domnului.

Și e păcat că avem prea puține conduse de acest sfânt și înalt ideal, de această aleasă misiune. Rolul înalt al unei foi este de a răspândi vorba și gândul bun, de a propaga frumosul și adevărul. Ea devine astfel un indicator moral și un izvor nesecat de energii sufletești, o viață lumină din care pornesc mii de raze ducând fiecare câte o scântee de viață curată în inima cititorilor.

Dar a sluji cuvântului divin; a propaga învățăturile Mântuitorului, a chema la viață nouă pe cei răătăciți, a arăta calea liniștii sufletești și-a mântuirii este neapărat cea mai înaltă și mai de preț misiune a unei foi.

O asemenea foaie trebuie să formeze prima lectură a oricărui om. Până ce nu vom ști ce chemare avem în viață, până ce nu se va sălășui în sufletul nostru bunătatea și dragostea către aproapele, zădărnici ne este toată cultura. Ea va fi

steapă și întocmai ca grăunțele bune aruncat pe loc sărac nu va aduce roada așteptată.

Învățăturile sfintei Scripturi trebuie să fie premergătoare oricărei culturi; ele mlădiază sufletul încălzindu-l la flacăra dragostei de oameni făcând înfășărit din el un ogor mănăsitor în care sămânța bună va rodi bogat pentru al său folos și al colectivității.

De aceste foi avem nevoie. Ele trebuie răspândite cât mai mult în masele largi ale mulțimii pentru că razele luminoase și gândurile bune ce se desprind din ele să reverse în suflete câte o fărâncă din harul și lumina credinței mântuitoare. În trecut foile noastre — cele eparhiale — și-au avut pe lângă rostul lor de curier eparhial și pe acela de a ține trează conștiința națională românească. Au adus prin urmare o foarte însemnată contribuție în sensul acesta.

Împlinind cincizeci de ani de viață „Foaia Diecezană” atinge un vârstă pe care puține foi de felul acesta l'au atins până acum, mai ales dacă se ia în considerare vitregia vremurilor deosebit de grele când a-ți rosti opinia ori a-ți apăra dreptul constituia o crimă. În această jumătate de veac ea s'a silit să înalțe steagul idealismului creștin, creind curente sănătoase de simțire ortodoxă și românească.

Răsbitând înapoi istoria Bănătuului și cercetând șirul foilor cari dealungul vremii au înfruntat greutatea împrejurărilor opresoare, „Foaia Diecezană” apare ca o stâncă pe care n'au putut-o acoperi și nici urni din loc talazurile vremii. Sau sursă împrejurărilor, unele cumplit de viforoase cari au trecut peste vechea și istorica noastră Episcopie, dar în ciuda tuturor asupririlor, această foaie al cărui trecut se confundă cu însăși restaurarea vlădiciei Caransebeșului, a rămas în picioare, senină și cu aceeași linie de conduită: — *străjer neadormit al credinței strămoșești și tot așa străjer al românismului siluit.*

Unde se află oare taina acestei izbăviri care în mult frământatul nostru colț de țară — Bănatul — constituie aproape o minune?!

Când adâncești mai temeinic rolul pe care l-a jucat această foaie în viața noastră bisericească și școlară de aici, precum și în viața publică, fără să vrei îți vin în minte și ți-se perindă pe dinaintea ochilor toate

frământările trecutului dela Popasu și până azi. Sufletul generațiilor acestora cari s'au perindat în aceste decenii, *spiritul lor de jertfă* — neîntrecut a fost. Iată taina!

Astăzi „Foaia Diecezană” pe lângă rolul său de curier împlineste și pe acela de aducător de hrană sufletească și instrucțiune teologică, etc. etc. După cum e și firesc din coloanele ei nu lipsește nici critica uneori acerbă, a incidentelor ivite ici colo, trecând chiar la poziții de apărare când se ivesc cazuri, dar această critică niciodată nu este negativă și nici lipsită de obiectivitate. Este prin eselență constructivă.

Noua generație nouă de preoți am găsit în această foaie un adevărat prieten care ne-a încurajat totdeauna. De multe ori scrisul nostru n'a corespuns poate tuturor cerințelor, — fapt inerent oricărui nou mănăstitor al scrisului, — dar un indemn, o recunoaștere cel puțin a muncii chiar cât de modestă, o încurajare, am avut-o totdeauna.

Profesorul Simionescu dela Universitatea din Iași zice undeva: *„Insuflețirea nu e ca radioactivitatea, mereu în primenire, ea se stinge dela o vreme. Indiferența altora, greutatea de tot felul, toate se adaugă pentru această insuflețire să slăbească cu timpul”.*

Așa e omenește.

Dar coloanele acestei foi au dat curaj fiecăruia și trezit însuflețirea și gândul bun totdeauna.

Acum își încheie o jumătate de muncă, de viață. Alt drum se deschide de aici înainte. Oricine privește scrutător toate foile noastre religioase de astăzi, neapărat că observă multe scăderi.

Multe neajunsuri de acest fel desigur se va fi constatat și la „F. D.”, dar grea vină poartă și — hai să-i zic indiferența noastră față de dânsă. Ne lipsește oarecum elanul acela sufletețesc care a animat pe cei dinaintea noastră. Sunt atâtea condee bine cunoscute și cu multă autoritate, sunt profesori de toate categoriile sunt bătrânii noștri preoți cu viața lor de încercări și experiențe, cari ar trebui să se înroleze la o împreună-muncă. Este singura tribună a ortodoxiei bănățene și deaceia ar trebui încurajată mai mult.

Încă și altceva: Deși în genere citită totuși ar trebui să pătrundă în straturile largi al creștinilor unde natural poate fi cu mult mai folosite sufletului ca foile pline de otrăvă și desmăț. Când „Foaia Diecezană” face primul pas în anul al

cincizecișimulea al vieții sale, întâmplător este și sărbătoarea sfântului Botez. Este o coincidență fericită.

În *Levitic* (cap. 5, v. 25) se spune: „Și veți sfinți anul al cincizecilea”. Cum s'ar putea sfinți mai bine acest însemnat eveniment decât la urările ca „Foaia Diecezană”, să împrăstie și de aici înainte aceiași stropi de lumină, aceleași raze de cultură, să adăugăm dorința noastră de a munci cât mai mult, cât mai intens.

Preot D. V. Anușoiu.

Ocazional.

Un organ de publicitate ca să vieze trebuie să răspundă unei necesități, — altcum e sortit să intre în comă chiar dela începutul apariției. Ori-cât i-s'ar prelungi agonia — desnodământul fatal îi va urma cu siguranță — fără doar și poate.

Cei 50 de ani de existență a organului eparhiei noastre nu desmint cu nimic adevăritatea afirmațiunei noastre, dimpotrivă o confirmă în mod eclatant.

Noi cari cunoaștem greutatea susținerii acestui ziar bisericesc, noi — cari știm și aceea: că în vremurile grele de subjugare și oprimare „Foaia Diecezană” era într'un timp singurul ziar ce ne mai aducea în tipar vorba românească datătoare de nădejde în Banatul nostru îndurerat, — noi avem în împlinirea acestui jumătate de veac de existență satisfacția unei frumoase biruințe, câștigată — ce-e drept cu jertfe. Însă fără jertfe, cum s'a zis: nimic bun în lume.

Micile înțepături malițioase la adresa noastră, căci și de acestea am avut parte, nu ne-au înfricoșat, nici nu ne-am oprit în drum, ci am mers înainte — tot înainte...

Și astfel colanele acestui organ au fost și sunt onorate cu scrisul multor bărbați cari se bucură de reputații literare bine stabilite.

Cu credința în Dumnezeu și cu încredere în noi — vom continua.

Cadar, 1 Ianuarie 1934.

Pr. T. R. Perianu.

Fiecare dintre noi să fie aproape-lui pe plac, la ce e bine, pentru zidirea lui. (Rom. 15, 2).

*

De omul eretic după una și a doua sfătuire, te ferește (Tit 3, 10).

Ieri — Azi — Mâne.

... „Foaia Diecezană”, organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului, împlinește cincizeci de ani de existență; o jumătate de veac.

O jumătate de veac de existență, e puțin, înseamnă mai nimic, în viața lumii, în viața unui popor, dar înseamnă mult în viața individului; și, foarte mult, în viața unei reviste, în viața unei „foi”.

... Vremurile în cari văzu lumina zilei Foaia Diecezană, acum jumătate de veac, fără exagerări, au fost grele. Banatul românesc și bisericesc era în plin întunec. Dominația maghiară în cele politice, dominația de oprimare milenară, iar în cele duhovnicești dominația sârbească, făcură din poporul nostru, un rob al gliei, pe care o muncea din greu, trăind de pe o zi pe alta, fără nici o aspirațiune la o viață mai superioară, fără nici o nădejde de mai bine, cei mai mulți.

Conducătorii spiritali ai poporului, — înțelegem pe cei ai satelor bănățene — nu puteau face nici ei prea mult, făceau atât cât le permitea slaba lor pregătire, de care, — era așa de firesc, — ca străinii să nu se ocupe prea mult.

Ei bine, aceasta fiind starea de lucruri la apariția *Foii Diecezane*, ne putem ușor imagina, greutatea enorme cu cari avu să lupte din primul moment al existenței ei. Datorită însă elanului celor din fruntea eparhiei, de pe acele vremuri, și a spiritului lor de jertfă, de perseverență, adversitățile vremii încet, dar sigur, fură învinse și Foaia Diecezană deveni încurând, un focar de adevărată cultură teologică și națională, tribună a slujitorilor sfântului altar strămoșesc, a celor cari trăind în mijlocul poporului, în permanent contact cu realitatea vieții lui, pe care cunoscând-o deaproape, sub toate aspectele ei, erau în măsură să cunoască toate lipsurile acestui popor oropsit și deci să lupte în coloanele ei, pentru înlăturarea lor.

Și, cum pregătirea celor cari aveau să intre în slujba apostolatului, din an în an, s'a făcut tot mai temeinic, era așa de firesc, ca și nivelul cultural al *Foii Diecezane* să țină pas cu timpul, să ducă o viață de plină evoluție, de progres rapid.

Focar de adevărată cultură teologică, tribună, de pe care potrivit vremii, printră rânduri, s'a menținut treaz și sentimentul național, iată ce a fost *ieri* Foaia Diecezană.

Iar *azi*, nu poate fi altceva, și nici nu este, decât ceea ce a fost *ieri*, cu deosebirea, că sentimentul național este ținut treaz în rândurile ei și nu mai mult printre ele, ca până *ieri*, până la eliberare noastră de sub jugul străin, strivitor de suflète, de conștiință.

Și, ce va putea fi *mâne*? Desigur, ceea ce a fost *ieri*, ceea ce este *astăzi*.

... Foaia Diecezană vă rămâne în linia aceleiași tradiții, în slujba aceleiași idei, de promovare a vieții duhovnicești și naționale din eparhie. Ne garantează aceasta, cei cari *azi* se găsesc în slujba ei, ne garantează redactorul ei, Dl consilier-referent Nicolae Cornean, pe care îl cunoaștem deaproape, pentru că să îndrăznim să afirmăm ceea ce afirmăm care a dat dovadă de atâția ani, că îi înțelege pe deplin menirea.

... Cincizeci de ani de existență. Prilej de emoționante amintiri, popas senin de reînnoire a forțelor, pentru noui realizări în viitor, iată ce credem și susținem noi, că este jubileul de 50 de ani de existență al *Foii Diecezane*.

O asemenea comemorare nu poate fi decât legătura dintre trecut și prezent, spre a da impuls generațiilor de mâne, ca să se străduiască a desăvârși opera înaintașilor.

Biserica și școala au fost, sunt, și vor rămâne, cei doi pilăștri pe cari a fost temeluită viața duhovnicească și socială a tuturor popoarelor.

Ortodoxismul bănățan, a găsit dintr'eu început în Foaia Diecezană o forță vie, de permanentă regenerare a cadrelor, prin cari s'a ajuns la realizări grăitoare, cari au ajutat mult propășirii neamului.

Foaia Diecezană a îmbrățișat în tot timpul existenței sale toate problemele de interes vital pentru cultura și educarea poporului bănățan, deci și-a înțeles totdeauna menirea.

Și, repetăm, cei cari o conduc *azi*, ne garantează, că Foaia Diecezană își va înțelege menirea ei și de *mâne* începând, când va intra în jumătatea a doua a unui veac de existență.

Cu Dumnezeu înainte!..., pe acelaș drum, pe care a mers până *azi*, iată ce-i dorim *Foii Diecezane*, de jubileul de 50 de ani de existență creștinească și românească.

Pr. Iacob Crețiu

„Foia Diecezană” în lumina ortodoxiei și a românismului.

Tribuna ortodoxismului celui mai ncalterat și în acelaș timp tribuna naționalismului celui mai pacinic și conservator, a ajuns pe muchia semi-centenarului de existență neîntreruptă.

Un record indoit!

Tracectoria îi era trasată dintru început: organ eparhial, bisericesc și cultural. Însă, „Foia Diecezană” nu s'a oprit la ținuta unui curier oficial, ci a devenit și o tribună deschisă, în coloanele căreia se disecau probleme de ordin teologic, bisericesc, istoric, etc. Un adevărat bazar, cuprinzând idei, chestiuni și probleme de gravă seriozitate. Nimic din prezumțiosul joc de gândiri al revistelor cari se pretau a fi de cultură religioasă; nimic din ceace n'ar cadra cu spiritul ortodoxismului nostru național.

„Foia Diecezană”, este oglinda preocupărilor spirituale și a vieții religioase, pe aceste plaiuri bănățene, în cursul a 50 de ani. Ea, este cea mai fidelă păstrătoare și apărătoare a spiritului ortodox imprimat vieții bisericești în Banat, cu întreg cortegiul de datini ritualistice și obiceiuri religioase împământenite și asimilate firii specifice bănățeanului. Deci, menirea ei se cuprinde în: păstrarea ortodoxiei noastre băștinase așa cum transpiră din viața, datinile și obiceiurile religioase create de imaginația poporului pe fondul comun și esențial creștinismului ortodox ecumenic.

Deviza i-a fost: împământenirea misterului creștin și cultivarea specificului nostru bisericesc propriu Banatului. Nichifor Crainic ar zice: Iisus pe meleagurile Banatului!

„Foia Diecezană” constituie o parte integrantă în istoria vieții noastre bisericești. E chiar mai mult decât atât. Am putea zice: *e plămânnul ortodoxiei bănățene*. Toate problemele vieții noastre bisericești aplicate împrejurărilor istorice și apitudinilor sufletului nostru regional, și-au găsit ecoul în coloanele ei.

Neșovăitoare în atitudine; precisă în scopuri; și chibzuită în răspunsurile date confesiunilor cari luau postură agresivă și provocatoare. N'a atacat nici când, dar a știut să răspundă deschis atacurilor.

Rolul ei extrinsec, e la fel de important. Pe timpul domniei austro-maghiare, a fost și ea un opaiț al românismului, răspândind lumină

curată; nepătată de interese intunecoase și înguste de partid, fiind deasupra oricărui partid și joc diplomatic secret. A fost o tribună liberă; a servit numai neamului, având ca obiectiv: neamul în colectivitatea lui religioasă și națională.

A fost în afara oricărei nuanțe politice meschine.

Cu demnitate a slujit o jumătate de veac: **Ortodoxismul și Românismul**, cari pentru existența noastră națională formează *alfa și omega*.

Pr. A. Uroș-Doloveanu.

„Quinquantera Foi Diecezane”

Tradițiile ne-au transmis și nouă, ca și celorlalte popoare, o veche și frumoasă datină, ca după un interval de ani, să sărbătorim amintirea unui fapt care a însemnat ceva în viață, pentru noi în istoria vieții religioase din acest colț de țară.

Asemenea comemorări și aniversări sunt legătura ce o facem între trecut și prezent, spre a da impuls generațiilor viitoare, ca prin muncă și eforturile lor să desăvârșească opera începută de înaintașii noștri. Acest minunat prilej, mai este un moment solemn de înălțare și de bucurie sufletească, pentru fiii acestei eparhii, fiindcă cincizeci de ani de continuitate a unei gazete la noi, e într'adevăr o vârstă matusalemică. Câte gazete nu s'au născut și au murit, în acest interval de ani?

Organ de cultură religioasă și pe vremuri și de întărire națională, de dezvoltare a simțului religios și patriotic, „Foia Diecezană”, în ogorul vieții sufletești a eparhiei noastre în special și a celorlalte din mitropolie, ba chiar d'n țară, în general, a difuzat și a semănat idei și sentimente vrednice de comemorare a jubileului unei jumătăți de veac, de neîntreruptă activitate, închinată crucii atot slăvitoare a lui Hristos. Cine se va opri puțin asupra rolului pedagogic al gazetei noastre și va răsfoi în biroul oricărui oficiu parohial paginile decolorate și înegrite de vremuri, va înțelege de grabă eforturile și munca ce a dus-o în trecut.

Viața de zbucium neîntrerupt, de aici dela noi, nu arare ori s'a împletit cu viața acestei gazete, care a reprezentat totdeauna adevăratele aspirații creștinești și înainte de războiu și pe cele naționale.

Prin contribuția ei pozitivă la izbândă bisericii și a neamului nostru, ea a încurajat toate inițiativele culturale, a susținut cu toate eforturile fostele școale confesionale, urmărind cu aceasta o acțiune patriotică, de ordin intelectual și moral. A servit interesele permanente ale bisericii, lucrând la crearea de conștiințe vecinic în serviciul lui Hristos, pă-

trunzând cu o periodică regularitate, până în fundul celor mai îndepărtate cătune și sate, oferind un bun mijloc de cultivare chiar a maselor poporului și ridicarea lor la un nivel mai înalt. Preoții indeosebi, de cari atârână viața sufletească și socială a unui popor, au găsit în coloanele acestei gazete un permanent imbold către realizări temeinice și folositoare propășirii neamului și bisericii străbune.

Adunându-ne deci pentru un moment gândurile retrospective dela apariția „Foi Diecezane” de acum o jumătate de veac, în niște vremuri grele și tulburi, când s'a reînființat vechea noastră episcopie și abia se făcea închegarea statului român, — putem spune cu inima deschisă că ea a fost un focar de cultură religioasă și un fericit mijloc de educare a poporului din eparhie, slujind scopuri culturale, dar punând totdeauna pe primul plan, preocupările și problemele vitale religioase.

Aniversările știut fiind că sunt prilejuri de bucurii indeosebi, — noi dorim în cazul de față să fie mai mult educative; adecă să formeze în sufletele noilor generații sentimentul de recunoștință, de admirație a trecutului și a îndemnului de a duce mai departe și mai glorios opera cea grea dusă de înaintași, în împrejurări atât de ostile neamului și bisericii noastre.

Dar precum trecutul a fost totdeauna oglinda viitorului, nădăjduim că trecutul este chezașia cea mai bună și cea mai sigură pentru viitor. Iar când astăzi ne oprim o clipă, ca să privim în urma noastră un trecut de o jumătate de veac, destul de glorios pentru noi, nu avem altă dorință mai vie și mai arzătoare, decât aceea, ca viitorul să fie mai glorios și mai important, decât trecutul și cât mai lung cu putință.

Petru Toma exactor epar.

Aceasta este viața cea vecinică, ca să te cunoască pre tine unul adevăratul Dumnezeu, și pre care ai trimis, pre Iisus Hristos (Io. 17, 3).

Redactorii „Foi Diecezane“

Scurtă biografie.

† **Ioan Bartolomei**, întâiul redactor, a fost secretarul episcopesc (consistorial) al fericitului episcop Ioan Popasu.

S'a născut în 13 25 Noemyrie 1835 în comuna Simon din Făgăraș. Studiază carte la gimnaziul romano-catolic din Brașov. La 1848 tatăl său, harnic învățator în Bran, se refugiază în România împreună cu întreaga familie. Gimnaziul superior, liceul, îl face în Sibiu și Brașov unde a fost elevul redesteptătorului Andrei Murășanu.

În strămtorare de bani, rămâne să studieze drepturile în Sibiu, întretinându-se din meditațiile ce făcea, ca toți studenții săraci. Cu diploma în mână, fu angajat ca „practicant de concept la locotenența imperială a guvernului regesc transilvănean“. În același an i se făcu transferarea la cancelăria aulică din Viena, și aci se înscrise la facultatea de drept a universității vieneze. Aci îl găsește episcopul de pie memorie Ioan Popasu, și luându-l cu sine îl angajează ca secretar.

Ioan Bartolomei a fost mâna dreaptă a episcopului său în greaua operă de reorganizare a episcopiei. Ajunge senator orașănesc și mai apoi primar. Moare în 31 Martie 1906.

A condus „Foaia Diecezană“ dela apariția acesteia — 5/17 Ianuarie 1886 — până la 15 27 Octomvrie Octomvrie 1889 adecă timp de aproape 3 ani.

† **Iuon Ionașiu** fost referent școlar al consistorului diecezan este succesorul lui Bartolomei la redacția „Foi Diecezane“.

Născut în comuna Sintești de lângă Făget, din părinți țărani, în anul 1836, este aproape coetan al secretarului Bartolomei. Liceul îl urmă în Logoj și Timișoara ca stipendist al Mocsonyeștilor. Cu ajutorul acestei nobile familii române putu să absolve și facultatea de filozofie din Viena.

La 1864 a fost numit profesor la gimnaziul românesc din Brașov. În 1871 vine la Caransebeș conducând senatul școlar până în ultima clipă a vieții sale. Dieceza Caransebeșului a avut în el un element devotat și muncitor timp de un sfert de veac în serviciul greu de asesor ordinar al senatului școlar. A mai fost ocupat vremelnic și funcția de pro-

fesor de pedagogie; a fost sufletul „Reuniunii învățătorilor români“.

Moare Luni în 4 Octomvrie 1899. „Foaia Diecezană“ a fost condusă de el din 15/27 Octomvrie 1889 până în 5 17 Aprilie 1892, deci timp de 2 ani și jumătate.

† **Dr Petru Barbu** a fost cea mai îndelungată vreme redactorul foi noastre.

În câteva cuvinte biografia venerabilului profesor și director al Academiei noastre teologice este următoarea. S'a născut în 7 Mai 1864 în Logoj, unde făcu liceul inferior; clasele superioare le-a terminat la Beiuș, Blaj și Brașov. A studiat teologia la facultatea de teologie ortodoxă din Cernăuți, mai apoi le continuă în Graz și Berlin. Cu diploma de doctor, episcopul cărturar Nicolae Popea îl angajează profesor la institutul teologic-pedagogic diecezan. Din 1920 și până astăzi este directorul Academiei teologice.

Dr Petru Barbu este autorul a numeroase lucrări, între cari cele mai de seamă sunt reputele manuale de religie pentru elevii școlilor primare.

A condus „Foaia Diecezană“ dela 5 17 Aprilie 1892 până la 11/24 Mai 1908, adecă mai bine de 16 ani.

† **Dr Iosif Iuliu Olariu**, erudit teolog ortodox a trecut și el printre conducătorii acestei foi. Bănănan din Doman, s'a născut la 6 Februarie 1859; studiază în Oravița și Logoj unde termină liceul — cu corolarul ei, maturitatea — eximio modo. Pornește apoi spre Cernăuți unde îl chema un instinct atavic. Și aci Olariu este cel dintâi, fiind unul dintre primii doctori în teologie din Banat.

Episcopul Popasu îl trimite să-și deșăvârșească studiile; — așa aflăm la un an, în 1885 pe Iuliu Olariu studiind la universitățile din Lipsca și Erlangen. Un an mai târziu — în vârstă de abia 26 ani — fu numit director al Institutului teologic pe care îl servește neîntrerupt timp de 34 ani. În anul 1903 după moartea neașteptată a soției îmbracă rasa monahală. Avansează toate treptele monahale până la aceea de arhimandrit. Vremurile cari sunt deobicei împotriva meritelor, îl împedecă pe vrednicul arhimandrit să-și

încoroneze fruntea cu mitra episcopală.

După o viață de muncă moare ca un pustnic în vârstă de abia 61 de ani, la 6 Decemvrie 1920.

„Foaia Diecezană“ a condus-o dela 11/14 Mai 1908 până la 17 30 Septemvrie 1917, deci pesle 9 ani de zile.

† **Dr Cornel Corneanu**, actualul vicepreședinte al Camerei deputaților a fost și conducător al „Foi Diecezane“. S'a născut la 23 Aprilie 1884 în comuna Apadia, din familie preotească. A urmat liceul în Logoj și Brașov, iar studiile universitare în Cernăuți, Lipsca și Berlin. În anul 1908 este ales secretar consistorial iar în 1920 asesor ordinar în senatul bisericesc al consistorului diecezan din Caransebeș.

Întrând în viața publică se remarcă în fruntea unei serii de ziare: „Lumina“ în Caransebeș „Viața Nouă“ în Logoj etc. Ajunge prefect, deputat și mai nou vicepreședinte al Camerii deputaților.

A condus „Foaia Diecezană“ dela 17 30 Septemvrie 1917 până la 5 Octomvrie 1919, deci timp de 2 ani.

† **Dr Vasile Loichiță** profesor universitar, senator, a trecut și prin modesta redacție a foi noastre. E născut la 26 Octomvrie 1881 în comuna Jebel. Școala secundară a urmat-o în Timișoara și Beiuș. Universitatea în Cernăuți, unde obține titlul de doctor în teologie și în Viena unde a luat licența în filozofie.

Dela anul 1908 — și până în 1924 funcționează ca profesor la institutele noastre, teologic și pedagogic. La această dată obține prin concurs strălucit, catedra de dogmatică ortodoxă dela Universitatea din Cernăuți. Curând este ales decan și membru în senatul universitar. Astăzi este senatorul universității din Cernăuți.

Între lucrările d-sale amintim: Patriarhul Cîril Lucaris, Alexandru Vlahuță, Numirile biblice ale lui Dumnezeu și valoarea lor dogmatică, Chiliasmul, Anglicanism și ortodoxie etc. etc.

„Foaia Diecezană“ a redactat-o dela 5 Octomvrie 1919 până la 4 Decemvrie 1921, deci timp de peste 2 ani.

† **Romul G. Ancușa** protopresbiter, consilier referent eparhial este — după o scurtă intermitență — continuatorul d-lui profesor Loichiță la redacția foi. S'a născut la 13 Iulie 1884 în Ramna. Liceul l-a făcut în

Logoj. A urmat institutul teologic din Caransebeș obținând evaluația preoțască „distinsă“. Din 1906 până în 1919 a fost preot în Recița și Văluș. La anul 1919 trece la rezortul Cultelor și Instrucțiunii Publice din Consiliul Dirigent apoi la Secretariatul din Cluj și București unde a funcționat ca subdirector general în Ministerul Instrucției și Cultelor. Cu 1 Ianuarie 1923 vine la Caransebeș ca secretar consistorial; la 1925 este ales asesor ordinar pe viață la senatul bisericesc.

Conduce „Foaia Diecezană“ până la 16 Octombrie 1927, adică timp de 6 ani.

Nicolae Cornean consilier referent eparhial în secția culturală este redactorul actual al foii. Servește în consistor delat 1 Decembrie 1926, fiind numit în vârsta de 23 ani de referent suplinitor, iar delat 12 Mai 1929 ales consilier referent. Are pregătire teologică și juridică.

Conduce „Foaia Diecezană“ delat 16 Octombrie 1927, deci de peste 7 ani.

Pe pământul făgăduinții...

— Note de drum —

De ing. Petru Fotoc.

Cred a fi de interes, cele ce le schițez mai jos, pentru că nu sunt cunoscute în deajuns și au nota strict locală.

În catedrală nu se poate spune, că lumea ar da dovadă de o manieră, care ar trăda disciplina pe care ne-o impunem noi când trecem pragul oricărei biserici. Nu stă pironită locului ca noi, ba fuge d'aici în partea cealaltă, de unde se vede mai bine, provocând apoi și sgomot, fie prin schimbul simplu al locului, dar în deosebi că fiecare credincios, dacă i-a reușit ca atunci când a intrat în biserică, să apuce un *scaun mobil*, — cari în număr mare sunt zestrea sfântului lăcaș, — apoi nu-l mai slăbește și îl târăște cu sine, cum își schimbă locul, ba la un moment dat, se mai și urcă pe el, ca să nu piardă ceva din cele vrednice de văzut. E înfățișarea unei adunări populare într'o sală închisă. Și totuși toți, ne-disciplinați cum se prezintă, poartă în sufletul lor, misterul credinței. În rotundă am văzut masă întinsă, unde-și stâmpără foamea araboica cu mititeii ei. Pe coridoare larmă. Așa se produce un vuet continuu, care însă nu împedecă slujitorii altarului să-și caute de treabă. Dacă n'ai găsit loc în naos, te poposești pe locul liber dinspre ușile sfântului altar, ba am văzut curioși cari nu s'au sfii a intra chiar și acolo. Alții mai modești s'au plasat pe treptele tronului al Inaltului prelat, iar cei ce se pot mândri și cu oarecare podoabă a vocii, se furișau între micii coriști, îmbrăcați în haine albe împodobite cu violet. Cântau dintr'un manual, în care pe lângă text era trecută și melo-

Colaboratorii mai de seamă ai „Foi Diecezane“.*)

† R. Ancușa inv. Ramna. D. Anțoiu preot Poiana.**)

† I. Balan profesor de pedagogie. Gheorghe B(ălțeanu) învăț. pens. Topleț. † A. Bartolomeiu preot în Doloave. T. Barzu asesor consist. în pensiune Logoj. M. Bănescu stud. teolog Cernăuți. S. Bisteanu preot în Var, unul din cei mai fideli colaboratori. † G. Bogdan-Duică prof. univ. Cluj. D. Blidariu preot în Valeamare Pogănici. † B. Biro-Herendescianul. † P. Broșteanu. P. Bizerea preot în Deta. C. Buracu protopresbiter Caransebeș. E. Biju învățătoare pens. Caransebeș.

P. S. Episcop Dr Grigorie Gh. Comșa al Aradului. Dr Șt. Cioroiu protopresb. Comloș. Dr D. Cioloca prof. la Acad. Teolog. Caransebeș. Gheorghe Cătană inv. pens. Valeadeni, fondator. A. Corcea f. preot în Coștei. I. Câmpianu protopresbiter Orșova. T. Constantin preot Vrani.**)

I. Crețiu preot Bozovici.**)

Maria Cioban. N. Chicomban preot Ghilad. F. Codreanu preot Arad.

† P. Dragalina director al pedagogiei din Caransebeș. I. David protodiakon prof. de teologie Caransebeș. Dr Silviu Dragomir prof. univ. Cluj.

† Dr Gh. Dragomir prof. de teolog. Caransebeș. I. Dragoi (Delaglob) preot în Globurău.

P. Fotoc inspector silvic Caransebeș. N. Firu inv. Oradea.

A. Ghidiu protopresbiterul Caransebeșului. I. Geția protopresbiterul Buziașului.

E. Hodoș prof. de pedagogie în pens. Sibiu. I. Hergan preot Cacova.

Dr P. Ionescu inspector general București. Aureliu Iana pr. Măidan***)

† St. Jianu asesor consistoria Caransebeș. † G. Joandrea învățător Logoj. Gheorghe Jianu inv. Oravița.

† N. Jurca preot Cireșul.

S. Liuba inv. Măidan.

Aurel Moaca cons. ref. eparhial Caransebeș. colaborator devotat, a cărui muncă la foaie echivalează cu a oricăruia din cei opt redactori.**)

† Dr Leo Mureșan prof. de igienă la instit. diecezan Caransebeș. † I. Marcu inv. în Boșca-mont., fondator.

† Dr At. Marienescu prof. univ. publicist București. † Al. Munteanu al lui Vasile protopresbiter în Răcăjdia.

Pr. C. Murariu. I. Murgu protopresb. Panciova. Z. Munteanu prof. de teologie în Caransebeș. T. Mărgineanțu preot Opațița.

G. Noaghea prof. de liceu C-sebeș.

† R. Novacovici preot Bozovici.

I. Orzescu prof. de ped. C-sebeș.

† I. Paul prof. univ. Cluj. † T. V. Păcățian asesor consist. publicist Sibiu.

† I. Penția directorul liceului C-sebeș. Dr Șt. Pop prof. de teolog. C-sebeș. I. St. Paulian prof. T. Severin.

† Dr Gh. Popoviciu protopr. Logoj. Pr. D. Popescu. Nicu Păunaș.

† Pr. V. Popovici-Pătășanul. I. Popovici preot Siha. T. R. Perianu preot în Cadar.**)

I. Popovici fost preot în Iaz.

C. Rudneanu prof. C-sebeș**)

† Dr N. Regman prof. la inst. diec. C-sebeș. T. Roșca diacon eppesc. C-sebeș. I. Rachitoviciu cand. de preoție C-sebeș.

I. Serafin protopresb. Sibiu. A. Sequens prof. în pens. C-sebeș. D. Sgaverdia secretar consist. C-sebeș. I. Suru prof. de teol. C-sebeș. D. Soceneanțu prof. de liceu C-sebeș.

P. Toma exactor eparh. C-sebeș.**)

Aurel Uroș-Doloveanu preot în Dobrița.**)

C. Vladu prof. de teologie Caransebeș. N. Văleanu preot în Cornea.

*) Intrucât s'ar fi omis vre unul se poate atrage atenția, îl vom publica într'un număr viitor.

***) A scris și în acest număr.

****) Vezi-i scrisoarea frumoasă în altă parte.

dia, dar nu cu obicinuitele noastre note muzicale ci cum mi se spunea cu note grecești dar cari nu erau asemănătoare cu semnele favorizate de regretatul profesor Petrescu. Le știm cu toții.

(Urmează)

ȘTIRI

Sfintele sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou în Caransebeș. Deosebit de impresionat și în cadre cu adevărat înălțătoare am trăit marile praznice creștine. Prea Sfințitul Episcop diecezan a servit însuși, pontificând în toate zilele de sărbătoare. În ziua dintâi singur a cetit Pastorală trimisă fiilor sufletești; cu blândă certare părintească stăruind pentru primirea lui Isus în inimile noastre, chiar și numai în măsura în care îl primise odinioară Vitleemul... Ziua doua a predicat diaconul Z. Munteanu prof. de Teologie, iar la sărbătoarea Taerii Imprejur preotul P. Bancea în legătură cu raportul statistic al parohiei îndemnând la o primenire a vieții noastre.

Monumentul funerar Dr. Iosif I. Olariu este pe cale de realizare. Răsunătoarea colectă a dat posibilitatea să se poată iniția facearea unui bust. Înregistrăm cu o cale bucuroși că Primăria orașului Caransebeș a mai dăruit trei mii lei, în total 6000, iar preotul Marcu Boldovina din Doloave 1000 lei.

Alte examene de licență. Tot în toamna acestui an a mai obținut diploma de licență în teologie dela Universitatea din Cernăuți dl Dimitrie Beuca având lucrarea „tratarea pastorală a celor din închisori” și dl Virgil Turcan cu „tratarea pastorală a bolnavilor”. Ambii au obținut nota „bine”. Felicitari!

Crucea uriașă din vârful Muntei-Mic. O societate sportivă din Timișoara a luat hotărârea de a ridica pe vârful masivului „Muntele-Mic” o cruce înaltă de 25 metri care să lumineze jurul până în mari depărțări. Aceasta este în legătură, cu un întreg plan al societății timișorene și constituie desigur un gest creștinesc de toată lauda — în genul uriașei statui din Rio a Mântuitorului Hristos.

„Zece ani în slujba bisericii și neamului”, exemplar din cartea

comemorativă a Academiei teologice din Cluj. O carte voluminoasă bine îngrijită cuprinde un istoric al frumozelor realizări din episcopia Clujului și a școlii care decurând a implinit un deceniu de activitate. A apărut sub îngrijita redactare a p. arhidiacon Dr Ioan Vască rectorul Academiei.

„Un luptător bănățean: Ștefan Jianu” este titlul unei broșuri ce va apare zilele acestea. Prin datele și amintirile publicate de câțiva admiratori ai marelui bărbat se intenționează adunarea de contribuții pentru ridicarea unei cruci de piatră nefericitului fiu al Alibunarului, al cărui căpatâi a rămas fără cruce.

Note oficiale.

Nr. 44 E. ex 1935.

Spre orientarea Onor. Preoțimi se comunică, că în retribuțiile pro Dec. se cuprind și curbele încuviințate de Onor. Ministeriu.

Din aceste retribuții s'a reținut cvota pentru împrumutul inzeștrării, și detragerele obicinuite.

Pentru fondul de ajutorare reciprocă nu s'a reținut nimic, ne obvenind nici un caz de deces.

Casieria diecezană.

* *

Nr. 6991 Sc. 1934.

Sfântul Sinod în ședința sa dela 13 Decembrie a. c. între altele a adus următorul decis privitor la examenele de Capacitate pentru Religie.

1. Se va interveni la Ministerul Instrucțiunii să primească la examenul de capacitate pentru specialitatea religie și pe licențiații în teologie încă nehirotoniți.

2. Cei reușiți la examene însă nu vor putea fi numiți la catedrele vacante decât numai prin hirotonia lor fie pe seama capelei școlii la care urmează a fi profesori, fie pe seama catedralei episcopale.

3. Sf. Sinod nu admite ca fetele licențiate în teologie să fie profesoare de religie. Cel mult li se pot încredința roluri de educatoare sau conducătoare în genere.

4. Cele de mai sus se vor comunica tuturor Chiriariilor. Ceeace se comunică spre știre și orientare celor interesați. Caransebeș în 12 Dec. 1934.

Episcopul diecezan:

† Vasile

Licitațiune minuendă.

Pe baza aprobării Venerabilului Consiliu Eparhial de sub Nr. 6009 E. ex 1934, se escrie licitațiune minuendă pentru pictarea sfintei biserici, spălarea și auritura din nou a iconostasului din Chevereșul mare jud. Timiș Torontal.

Prețul de exclamare 144.200 Lei.

Licitațiunea se va ținea în **2 Februarie 1935 d. m. la orele 2** în localul Casei Culturale.

Licitații vor depune vadiu de 10% înainte de începerea licitației.

Consiliul parohial își rezervă dreptul a preda lucrul licitantului în care va avea mai mare încredere.

Spese de drum biserica nu inapoiază la nime.

Devizul de spese și condițiunile de licitație se pot vedea la Oficiu parohial.

Chevereșul-mare la 30 Decembrie 1934.

Pentru consiliul parohial:

Moise Barbulescu

președinte.

„Munteana” casă de păstrare S. P. A.
Cornereva.

Publicațiune.

Comitetul de cenzori a Casei de păstrare s. p. a. „Munteana” din Cornereva, a constatat, că numitul institut prin documentele semnate de creditorii săi, aflătoare în posesiunea institutului și-a procurat consimțământul creditorilor datorilor lui, reprezentate cu mai mult de 80% la aranjamentul de plată particular oferit de institut.

Prin aceasta satisfăcând condițiunilor prescrise de art. 52 al legii pentru lichidarea datorilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, aranjamentul de plată particular devine valabil și obligatoriu pentru toți creditorii.

Cornereva, 20 Decembrie 1934.

Comitetul de Cenzori

al casei de păstrare s. p. a.
„Munteană”.

Tipărit, în Tipografia
noastră diecezană, a apărut:

Manualul de Tipic

al Bisericii ortodoxe, în uzul teologilor
și preoților, cuprinzând serviciile
Dumnezești din postul
sfintelor Paști

intocmit de:

CONSTANTIN VLADU

profesor de Tipic și Cântare la Academia
teologică din Caransebeș,

aprobat de Consiliul eparhiei ort. rom. a Caransebeșului
și tipărită cu binecuvântarea în Domnul adormitului
fost episcop diecezan Dr IOSIF TRAIAN BADESCU.

Cartea e tipărită pe hârtie
fină, în **două culori** și
se poate comanda dela

LIBRĂRIA
și TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ
din CARANSEBES.

Exemplarul: Lei 180
plus spesele postale.

Librăria
Pavel Suru

BUGUREȘTI
C. Victoriei
108

A duce și pe această cale la cunoștința Prea Cuceritorilor Preoți și Onoratei sale clientele, că în dorința de a fi de folos Bisericii și în altă direcție de cât a răspândirii cărților cu cuprins religios, și-a reorganizat secția cu **odăjdii și obiecte bisericești** înființând și un atelier pentru fabricarea acestor obiecte sub conducerea d-lui **Lazăr Albu**, fost coproprietar al firmei Unirea, în care atelier se vor fabrica cu prețuri foarte convenabile candele, cădelnițe, cruci, sfeșnice, îmbrăcămîi de Evanghelii etc. executate după cele mai artistice modele din vechea noastră artă bisericească.

La Librăria Diecezană

se află de vânzare

obiecte bisericești

dela cele mai renumite fabrici.

FABRICA (ATELIER) DE LUMINII A EPARHIEI CARANSEBESULUI

In fabrica (atelier) de lumini, înființată de Consistoriul nostru eparhial, se află de vânzare lumini de ceară curată, în diferite mărimi și grosimi. Recomandăm credincioșilor noștri, ca să-și procure dela această fabrică luminele de ceară curată trebuincioase la diferitele acte religioase: cununii, prasnice, pomene, cazuri de moarte, părăstase, după cum se și cere aceasta de tradiția și cultul bisericeii noastre dreptmăritoare.

Luminele se pot procura direct sau dela și prin epitropiile parohiale la

„Librăria Diecezană“ Caransebeș
cu grosul și cu bucata.

Tipografia și Librăria Diecezană

Caransebeș

Execută tot soiul de lucrări tipografice în cel mai scurt timp pe lângă prețuri convenabile. Are un mare depozit de hârtie.

Este bogat înzestrată și bine-asortată cu tot felul de cărți școlare, literare și științifice, requisite școlare și de birou.

■ **Legătorie proprie.** ■

Aducem la cunoștința Onor. cetitori, că

Calendarul Românului

pe anul comun **1935** anul al XLVII-lea

a apărut și se află de vânzare la Librăria noastră Diecezană cu prețul de 16 Lei.

„CALENDARUL ROMÂNULUI“ este cel mai vechi și mai bine redactat calendar din părțile bănățene care și de astădată

apare cu un bogat material literar, șematismul diecezei noastre, consemnarea târgurilor din Bănat și Transilvania.

Tipografia și Librăria Diecezană, Caransebeș.

